

Ludvig Holstein-Ledreborgs tale under finanslovdebat i Rigsdagen

Taler

Johan Holstein-Ledreborg
Medlem af Folketinget for Venstre

Dato

16. oktober 1885

Sted

Folketingets talerstol,
Christiansborg

- 1 Introduktion: I Foraaret 1885 naaede Modsætningen mellem Ministeriet Estrup og det af Venstrepartierne beherskede Folketing et Højdepunkt. Finansaaret løb ud, uden at en Finanslov var vedtaget, og Ministeriet udstedte en provisorisk Finanslov. I Modsætning til hvad der var sket i 1877 indeholdt denne Lov baade
- 5 de Bevillinger, som begge Ting var enedes om, og de Summer, som Folketinget havde nægtet, bl. a. til Københavns Befæstning. I Begyndelsen af den nye Rigsdagssamling forelagde Regeringen som sædvanlig Finansloven i Folketinget. Paa Venstregruppernes Vegne betegnede Grev Holstein-Ledreborg det skete som et Grundlovsbrud og et Forsøg paa at genindføre Enevælden. Folketinget
- 10 burde aldrig sige ja til denne Udvikling. Man burde derfor nægte at lade Forslaget overgaa til anden Behandling.

- Skjøndt Indholdet af det foreliggende Forslag er væsentlig forskjelligt fra de Finantslovsforslag, der have ligget for her i Thinget i de senere Aar, er Interessen
- 15 ved denne Behandling dog ikke i første Linie knyttet til Indholdet; thi der er et andet Spørgsmaal, der trænger sig frem i Forgrunden, og det er Spørgsmaalet om, hvorvidt det er muligt for Thinget, efter den Maade, hvorpaa Regeringen har stillet sig til dette Things grundlovmæssige Ret, overhovedet at forhandle Forslaget. For at besvare dette Spørgsmaal maa vi gjøre os klar først Thingets
- 20 Ret og dernæst Regeringens Stilling dertil. Hovedbestemmelsen for vor hele Forfatningstilstand her i Landet findes i Grundlovens § 2, i de Ord »Den lovgivende Magt er
- hos Kongen og Rigsdagen i Forening«. Det er i denne Bestemmelse, den store Indskrænkning i Kongemagten, der gik for sig i 1849, har fundet sit Udtryk, og
- 25 det er den, der bærer alle Grundlovens Øvrige Bestemmelser. Men for ret at være paa det Rene med, hvad der skal forstaas ved disse Ord i Grundlovens § 2, maa vi ikke blot gjøre os det klart, hvad der ligger i selve Ordene, men navnlig hæfte Opmærksomheden paa, hvilke Grændser Grundloven har givet den

30 lovgivende Magt, eller med andre Ord, hvad Grundloven har draget ind under
den lovgivende Magts Omraade; thi det er ganske klart, at vor Grundlov
indenfor den lovgivende Magts Omraade har lagt en hel Del Ting, Tilføielser,
der ikke ifølge deres Natur ere Lovgivningens Sag. Hvad der i Følge
Traditionerne eller i Følge Sagens Natur vedrører Retsforhold, Individernes
35 Retsforhold, Borgernes Retsforhold dels indbyrdes, dels til Staten, det er
Forhold som bør være, og som ogsaa hos os ere Gjenstand for Lovgivning. Men
den lovgivende Magts Beføielse gaar efter Grundloven betydelig videre, thi
foruden disse Ting, der i Følge Traditionen ligger indenfor
Lovgivningsmagtens Sfære, har Grundloven lagt hele Finantsforvaltningen ind
40 under den lovgivende Magt. Det er det, der findes udtrykt i Grundlovens §§ 48
og 49, idet der i § 48 staar, at saa snart Rigsdagen er sat, »fremlægges Forslag til
Finantsloven for det følgende Finantsaar, indeholdende.

Overslag over Statens Indtægter og Udgifter«, og i den følgende § 49: »Ingen
45 Udgifter maa afholdes, som ikke have Hjemmel i Finantsloven eller i en
Tillægsbevillingslov«. Det Nye, der derigjennem blev indført i vor Forfatning,
var ikke det, at vi fik Budgetter, ordentlige offentlige etaarige Budgetter - thi det
'var noget vi havde allerede i Forveien, siden 1841 have vi etaarige Budgetter -
det Nye, der derigjennem blev slaaet fast, var, at Budgetterne skulde være i
50 Lovform, at hele vor Statshusholdning blev inddragen under den lovgivende
Magts Omraade, og Meningen med dette Nye er aldeles haandgribelig og klar, at
Intet, der forudsætter Udgifter eller medfører Opkrævning af Indtægter eller
Indtægters Anvendelse o.s.v., kan foregaa uden Rigsdagens Ja. Det er
Betydningen af, at det er inddraget under den lovgivende Magts Omraade, og
55 det fremgaar aldeles klart, naar vi se paa den Konsekvents og den Strengthed,
hvormed Sætningen er gennemført .paa hele Statshusholdningen og hele
Finantsvæsenets Forvaltning. Ikke blot er det, som jeg nu har oplæst af
Grundlovens § 49, blevet fastsat og siden bevaret i den reviderede Grundlov af
1866, men det er stadig blevet fastholdt, hver enkelt Gang der har været
60 Lejlighed til gennem Praxis at fortolke disse Bestemmelser i Grundloven. Den
røde Traad, der gaar igjennem Alt, hvad der her siden 1849 indtil Dato er sket
baade fra Grundlovens Givers og senere fra Rigsdagens og fra Regjeringens Side,
er den, at Intet, der paa nogen Maade vedrører Statshusholdningen, kan ske
uden i Følge Rigsdagens Samtykke. Det er saaledes klart, at ikke blot i 1849 ved
65 Fastsættelsen af almindelige Regler, men helt igjennem, hver Gang der har været
Lejlighed til at udvide eller fortolke Bestemmelserne i § 49 vedrørende
Finantsloven, da er paa hele dette Omraade, den Grundsætning bestemt og

strengt fastholdt: Ingen Udgift, ingen Indtægt eller Anvendelse af Statens
70 Midler uden ved Rigsdagens Ja.

Foruden Finantsbehandlingen, foruden Finantsadministrationen har Grundloven endnu inddraget Et under den lovgivende Magt eller i ethvert Tilfælde under Rigsdagens Ja, og det er Indtægternes Opkrævning. Man gik
75 altsaa i 1849 og senere i 1866 ikke blot til det, at man inddrog den hele Finantsbehandling, den hele Statshusholdning under Rigsdagens lovgivende Myndighed og gjorde den afhængig af Rigsdagens Ja, men man gik saa vidt, at man endogsaa krævede som Betingelse for, at Indtægtskilderne kunde blive ved at flyde, at Rigsdagens Ja var givet. Det er jo nemlig ikke blot selve
80 Skattenormen, der ifølge vor Grundlov skal fastslaaes ved Lov, men Skatteopkrævningen. den allervæsentligste og vigtigste Indtægtskilde, uden hvilken der slet ikke kan regjeres her i Landet, fordi de Indtægter, der ikke komme ind under de direkte og de indirekte Skatter ere fuldstændig utilstrækkelige til i Længden at styre Landet, - selve disse Indtægtskilders
85 vedblivende Flyden er gjort afhængig af, at Finantsloven er vedtagen, altsaa saaledes som, Grundlovsudvalgets Ordfører Krieger, udtrykte sig i 1849, af »Rigsdagens Votering«. Jeg tror derfor, at, dersom man vil karakterisere, med eet Ord betegne det Karakteristiske ved vor Forfatningsforandring i 1849, saa er det det, at den har gjort Kongemagten gennemgaaende afhængig af Rigsdagens
90 Ja. Det er ikke blot paa Lovgivningens Omraade; det er ogsaa med Hensyn til hele Landets Styrelse, at Kongemagten er afmægtig, med mindre den har Rigsdagens Ja ved Siden af sig. Det Udtryk er ikke for strengt, ikke for stærkt: Kongemagten er i det Øjeblik, den ikke har Rigsdagens Ja med, ligesaa afmægtig, som naar en Minister nægter Kongen sin Underskrift, ja mere, thi Kongen har
95 altid Ret til at fri sig fra en Minister, men ikke til' at fri sig fra Rigsdagen. Ministeren er ikke Kongens Ligeberettigede, han er Kongen undergiven; men Repræsentationen er her i Landet gennem sit Veto en' ligeberettiget Magt med Kongen. Naar jeg altsaa skulde betegne det karakteristiske i vor Forfatning, saa er det dette, at ethvert Skridt her i Landet, enhver Magtudfoldelse for at være
100 lovlig er betinget af tre Faktoreres Ja - ja, jeg kan sige to, Kongens og Rigsdagens; men Rigsdagen er jo i Følge vor Forfatning ikke nogen Enhed, den bestaar af to selvstændige, af hinanden uafhængige Thing.

Der findes altsaa i vor Forfatning tre Faktorer, hvis Ja er nødvendigt, for at
105 Noget kan, være lovligt, for at Landet kan føres frem, om det saa kun er et eneste Skridt, ad lovlig Vei. Det er Kongen, Folkethinget og Landstinget, eller

med andre Ord, her er tre Faktorer, som have absolut Veto. Dette - hver Faktors absolute Veto - er det Karakteristiske for vor Forfatning, og dette Folkethirigets absolute Veto, det er ikke blot det karakteristiske for Folkethirigets Ret, men det er Grundlaget for hele Folkethirigets Retsstilling. Saasnart Folkethingets absolute Veto er nægtet, saa er Folkethiriget magtesløst, saa er ikke blot en enkelt Rettighed, der tilkommer det, krænket, men saa er Folkethingete Retsstilling i det Hele taget kastet over Ende. Hvorledes er nu Regjeringens Stilling til dette Forfatningens Grundprincip? Jeg tror ikke, jeg bruger for stærkt et Ord ved at sige, at Regjeringen er i direkte Strid dermed, idet Regjeringens hele Politik kan karakteriseres ved dette ene Ord: Regjeringen har tilsidesat, ja ikke blot tilsidesat, men gennem Handling, Optræden og Ord udtrykkelig fornægtet Folkethirigets Veto.

Hvad er nu Følgen deraf med Hensyn til det Spørgsmaal, som vi nu her skulle behandle, nemlig Spørgsmaalet om, hvorvidt vi kunne forhandle denne Lov med Begjeringen? Følgen deraf er den, at Regjeringen har umuliggjort Folkethingets Forhandling med dette Ministerium. Jeg mener dermed ikke, at Regjeringen har handlet saaledes, at Folkethinget for at hævde sin Værdighed eller for at hævde Grundloven er nødt til at svare med Nægtelse af Forhandling. Jeg beder ærede Medlemmer ikke at opfatte mig saaledes, som om jeg vilde paastaa, at Folkethinget skulde svare Regjeringen med en Forhandlingsnægtelse som en Straf eller som en Hævn eller som et Modtræk mod Regjeringen, saaledes er Situationen slet ikke. Naar jeg siger, at Folkethiriget er ude af Stand til at forhandle denne Lov med Regjeringen, da er Grunden den, at Regjeringen har umuliggjort Forhandling, fordi den har borttryddet Betingelserne for al Forhandling. Til en Forhandling hører der nemlig to Ting, to Rettigheder, to Personer. Jeg kræver end ikke ubetinget, at de to Personer helt ud skulle respektere hinandens Ret; jeg vil gaa saa vidt at sige, at man kunde endog forhandle med En, der ikke respekterer Ens Ret. Det vilde være en mindre værdig Forhandling, der rimeligvis førte til mindre gode Resultater, men tænkeligt er det. Men hvad der er aldeles givet, det er, at den Part, man skal forhandle med, overhovedet selv maa ville forhandle.

Men, naar den ene Part siger til den anden: Hvad enten Du siger ja eller nei, det er mig komplet ligegyldigt, jeg gjør, hvad jeg vil, saa kan han ikke tydeligere, klarere, skarpere udtrykke: Jeg vil ikke forhandle med Dig, det kan ikke gøres klarere. Og Regjeringen har ikke indskrænket sig til at sige det, den har gjort det; den har i det sidste Halvaars Tid næsten ikke foretaget nogen Handling paa

Budgetomraadet, som ikke tydeligt og klart udtrykker den Tanke: Hvad enten Folkethinget siger ja eller nei, det er Regjeringen ligegyldigt, den gjør, hvad den anseer for nødvendigt i Statens Interesse uden at spørge Folkethinget eller uden
150 at rette sig efter Folkethingets Mening, det vil sige: Regjeringen handler som i Absolutismens Tid, den sætter sin Dom om, hvad der er nødvendigt, nyttigt og formaalstjenligt, over Folkethingets dom, Naar det staar fast, og det tror jeg ikke, at Nogen vil modsige, at Regjeringen fuldstændig har sat sig ud over Folkethingets Nei som et Nei, den ikke behøver at respektere paa
155 Bevillingsomraadet, saa staar ogsaa det fast, at Forhandling er umulig, at enhver virkelig Forhandling er umulig, thi den ene Faktor, der skulde forhandle, Regjeringen, forhandler ikke, den dikterer. Men naar Forhandling er umulig, er der lo Veie at gaa for Thiriget. Den ene er den, aabent at bekjende: Her er ingen Forhandling, det er forbi, og den anden er den at lade, som man forhandler.
160
Jeg vil ikke ubetinget sige, at ikke begge Veie kunne bruges. Jeg ser ganske bort fra alle æsthetiske Begrundelser, at man' vil, sige, at det at lade, som om man forhandler, er under Folkethingets Værdighed. Dersom Landets Interesser kræve, at Folkethinget opgiver sin Værdighed, vil jeg være den Første, der raader
165 Folkethinget til at opgive sin Værdighed; jeg sætter ubetinget Landet over Folkethinget, ligesom jeg gerne skulde give Afkald paa min egen Værdighed, hvor min Pligt krævede', det for Folkethirigets Skyld. Men Spørgsmaalet er: Er her nogensomhelst Grund for Folkethiriget til at føre en Skinforhandling, thi Andet er det ikke, som her bydes os: For at Folkethinget skulde bevæges til
170 noget saadant, saa maatte der være andre Faktorer paa Statslivets Omraade, andre ligeberettigede Faktorer" hvor man kunde vente at finde en anden Opfattelse end den, Regjeringen har gjort gjældende, hvor man kunde vente at "finde den Grundlovstroskab. som den nuværende Regjering ikke har viist i hele sin Færd mod Folkethinget, den Respekt for Folkethirigets Nei, der er
175 Grundbetingelsen ikke blot' for Folkethirigets Virksomhed, men for hele det forfatningsmæssige Liv her hjemme; men hvor findes de Faktorer? Jeg tror, at Enhver; der kjender det andet Things Afstemninger i Fjor og den Klarhed, hvormed det andet Things Medlemmer med Regjeringens Billigelse bandt sig til den nuværende Regjering's Politik, vil være fuldstændig paa det Rene med, at for
180 Tiden vilde enhver saadan Henvendelse være haabløs. Man er fra den Side, som repræsenterer Reaktionen her i Landet, enig om at fornægte Folkethirigets lovlige Ret, fuldstændig enig derom.

Man proklamerer det paa Møder og andre Steder som noget, man sagtens tror

gør et imponerende og stærkt Indtryk; paa mig har det kun gjort det Indtryk klart og tydeligt at vise, at man har stillet sig udenfor Retsomraadet. Hvad vilde der lige overfor dette naaes ved en Skinforhandling, hvad vilde' Folkethinget naa, dersom det lige overfor en saadan Situation vilde indlade sig paa en fingeret
190 Forhandling, den fingerede Forhandling, som nu bydes os? Ja, vi vilde naa det: at dække over hele den ulykkelige Tilstand, hvori vort Land nu er, at give det Udseende af, at vi endnu regjeres konstitutionelt, at man endnu respekterer Lov og Ret her i Landet, medens det i Virkeligheden er Tilfældet, at Intet heraf respekteres. Folkethinget vilde derigjennem gøre sig til medskyldig med de
195 reaktionære Elementer, som i Grundlovens, jeg tror det hedder den grundlovmæssige Friheds Interesse bekæmper Grundloven. Men Folkethingets Stilling er for ophøjet til, at det kan nedlade sig til Noget af den Art: at dække over, hvad der nu skeer her i Landet, over den rene retløse Absolutisme, som er proklameret her gennem Begjeringens og dens Partis Optræden i det sidste
200 Halvaar; det vilde fra Folkethingets Side være en fuldstændig Svigtelse af de Pligter, det har ligeover, for Befolkningen, af Folkethingets egen Ære og Ret, det vilde være en uværdig Komædie for Folkethinget, Nei, lad det blive fuldstændig klart, at vi regjeres nu ikke mere efter nogen Forfatning, hverken efter den af 1849 eller den af 1866, vi regjeres fuldtud absolutistisk.

205 Jeg siger en fuldstændig Absolutisme; jeg mener dermed ikke den gamle lovlige Absolutisme, men jeg mener den lovløse, Jeg mener ikke' en Absolutisme i Kraft af Folkets Overdragelse, i Kraft af Traditionen og Kongens Arveret, nei, en Absolutisme i Kraft af Prokuratorfortolkninger. Det er ikke den faderlige
210 Absolutisme, det er den hensynsløse Absolutisme, det er ikke den arvede, det er den usurperede Absolutisme, der regjerer i Danmark. Men det skal Folkethinget ikke dække over, det skal Folkethinget ikke ved en Skinforhandling, som det i og for sig er en Haan og Spot at byde det, dække over. Det skal bekjende, hvorledes Tilstanden er, det skal aabent sige, at Regjeringen har umuliggjort al
215 Forhandling ved at nægte os vor første grundlovmæssige Ret, nemlig Retten til at sige Nei. Den Skinforhandling, vi opfordres til, som ikke er andet end et Skjalkeskjul for at dække over den retsløse Tilstand, vi befinde os i her i Landet, er Noget, som Folkethinget hverken kan eller vil indlade sig paa. Derfor mener Oppositionen, at det er dens Pligt aabent at tilstaa, hvad dog hele Landet veed
220 og Regjeringen ogsaa, at Regjeringen har gjort Folkethingets Forhandling umulig.

Men er al Forhandling umulig, saa er der to Veie at gaa med Hensyn til dette

225 Lovforslags Behandling. Et er det at forhandle, og et Andet er det at behandle.
Man kan konsekvent gaa den Vej at sige:

Vi kunne ikke forhandle denne Lov, og derfor lægge den i Udvalg og lade den
ligge der, indtil Regjeringen har bøjet sig for vor grundlovmæssige Ret og
230 erkjendt Folkethingets Veto som ligesaa helligt og ukrænkeligt som
Grundlovens andre besvorne Rettigheder, Kongens og Landstingets Ret.
Dersom vi gjorde det, hvad vilde saa Følgen blive? Den vilde blive, at alle de
Fordringer, der ere opførte paa dette Finantslovforslag, vilde staa ubevilgede,
men ogsaa unægtede. Det er ganske vist, at naar der ingen Finantslov kommer,
235 har Regjeringen efter Grundloven ingen Ret til at afholde Udgifter til
Foretagelse af de Foranstaltninger, den vil, og den vil mangle udtrykkelig
Hjemmel til at opkræve Skatter, derom er der slet ingen Tvivl; men man skulde
kjende daarlig til den Dygtighed, hvormed Prokuratorvirksomheden udøves for
Tiden i Danmark fra deres Side, der burde være længst borte fra den Art af
240 Argumentation, for at man ikke skulde være fuldkommen paa det Rene med, at
det vilde blive udbyttet til at opstille den Paastand, at Folkethinget ikke absolut
havde modsat sig disse Foranstaltninger.

Nu er der imidlertid mellem disse Foranstaltninger nogle, som Folkethinget
245 ubetinget modsætter sig af relle Grunde. Der findes i Lovforslaget en saadan
Række Forslag baade vedrørende Embedsmænds Lønninger og Museer og en
uendelig Masse Foranstaltninger, som Folkethiriget aldrig vilde give sit
Samtykke til. Men jeg skal nævne to Ting paa dette Budget, som enhver kan sige
sig selv - og hvis man ikke kan sige sig det selv, kan jeg forsikre derom paa
250 Oppositionens Vegne - at Folkethinger aldrig vil give sit Samtykke til, det er den
store Underbalance og særlig den Anvendelse, der er tilsigtet, nemlig til
Forsvarsvæsenets Fremme, særlig til Kjøbenhavns Befæstning. Kjøbenhavns
Befæstning er Folkethiriget imod, og den er det, ikke blot fordi det er denne
Regjering, der fremsætter dette Forslag, eller fordi det er for dyrt, men det er,
255 fordi Flertallet her i dette Thing er fuldstændig overbevist om, at det vil være
Danmarks Ulykke, at vi ved Kjøbenhavns Befæstning drages ind i en europæisk
storpolitisk Kombination og blive, om jeg saa maa sige, en i militær Henseende
interessant Stat ved Østersøen. Det er det, som efter vor fulde Overbevisning, er
den sikre Vej til at drage Danmark ind i en Krig og sætte Resten af Landet
260 overstyr. Naar vi derfor modsatte os Kjøbenhavns Befæstning, er det ikke af
storpolitiske Grunde, vi modsatte os den af Fædrelandskjærlighed. fordi vi, efter
Alt, hvad der er sket, og efter Alt, hvad der er oplyst, og efter den Debat, der nu i

265 en Række af Aar er ført, ere fuldstændig paa det Rene med, at dermed er Landets Dødsdom fældet, og den ville vi ikke være med til at fælde.

Foruden det er der andre Ting paa dette Budget, som Oppositionen ligeledes modsætter sig. Jeg vil samle dem i to Ting, og jeg tror, det vil være udtømmende. Den ene Ting er Skatternes Opkrævning, og den anden Ting er samtlige
270 .Udgifter paa Budgettet. Jeg tror ikke, man kan nære nogen Tvivl om, at dette er udtømmende. Og hvorfor modsætter Oppositionen sig disse Ting? Hvorfor anser Oppositionen det for sin Pligt under de nuværende Forhold ikke blot ikke at bevilge Skatternes Opkrævning og de øvrige Udgifters Afholdelse af denne Regjering, men udtrykkelig at bruge sit forfatningsmæssige Nei imod Skatternes
275 Opkrævning og de Øvrige Udgifters Afholdelse? Fordi Oppositionen er forpligtet til med sit Nei og sin Protest at nedlægge sin stærkest mulige Indsigelse mod Forfatningsbruddet her i Landet. Vi ville ikke være medskyldige i, at Grundlovsbruddet etableres her i Stedet for Forfatningen af 1866. Og hvorfor særlig ikke nu? Fordi det Grundlovsbrud, som nu udføres, har en
280 væsentlig anden Karakter' end det Grundlovsbrud, Regjeringen begik i 1877. Der er den Forskjel mellem 1877 og nu, at i 1877 var det muligt at tænke sig, at Regjeringen handlede i Overilelse, i alt Fald uden Forsæt. Det var 'muligt at tænke sig, at Regjeringen i 1877 blev overrasket af Begivenhedernes Gang, at den derfor greb til en Udvei, som, skjøndt grundlovstridig, dog ikke havde ligget
285 i Regjeringens Hensigt som en Plan til Gennemførelsen af en bestemt Retstilstand eller retløs Tilstand her i Landet; men det er ikke muligt mere. En Paastand om, at det, der nu er sket, er sket tilfældig, at Regjeringens hele Politik paa Finantslovens Omraade saavel som paa alle andre Omraader er en tilfældig Politik, som Regjeringen har grebet til som en Udvei, - en saadan Paastand vil
290 jeg ikke fremsætte, og jeg haaber ikke, at Nogen vil fremsætte den. Der er ikke et Menneske, der tror det, der er ikke en Eneste af os, der mener dette alvorligt. Nei, mine Herrer, det er vel forberedt, hvad der er sket. Den nuværende Regjering har en Historie, desværre. Den nuværende Regjering begyndte med et Program. Dette Program lød saaledes: Regjeringen kan undvære Folkethingets
295 Tillid. Det var et uforstandigt og slet gennemtænkt Program. Thi i en Forfatning, som hævder Folkethingets absolute Veto, kan Regjeringen lige saa lidt undvære Folkethingets Tillid, som den kan regjere uden at kunne skaffe sig de to andre Faktorer, Kongens og Landstingets, Ja. Den Ting er givet. Programmet var slet gennemtænkt og fantastisk. Programmet var vel ogsaa for
300 en Del kommet til Veie ved en fantastisk Opfattelse af Noget, som man kaldte Folkethingets Enevælde, som skulde fremgaa af Folkethingets Nei. Det tror jeg,

det er berettiget at undskylde Regjeringen med. Thi den Sætning har jo været fremsat saa tidt i Regjeringens Presse - som ganske vist i denne Tid har slaaet saa
305 mange Kuldbøtter. at man slet ikke kan finde, hvor den stod for nogen Tid tilbage - og den bliver endnu fremsat der, at Regjeringens Indrømmelse af Folkethingets absolute Veto vilde være ensbetydende med Folkethingets Enevælde og en Tilsidesættelse af Kongens og Landstingets Ret.

310 Jeg tror, at en lille Smule ædruelig Eftertanke, en lille Smule Sunden sig vilde kunne kurere for den Slags Vildfarelser. Der hører jo dog ikke nogen stor Skarpsindighed til at se, at en Regjering, som repræsenterer tre Faktorer absolute Veto, ikke kan gjøre den ene af disse Faktorer enemægtig. Tre
315 Menneskers Ret udelukker den Enes Enevælde, det er klart. Ikke desto mindre tror jeg, at det er saadanne Fantasier, der fra først af have drevet Regjeringen ind paa dens Bane eller paa Forseget paa at realisere et Program, som er i Strid med Forfatningen. Regjeringen har ved denne Politik, denne Experimentspolitik, som man kan kalde den, brugt over ti Aar af Landets og Folkets Liv. Nu vel,
320 heller ikke det tror jeg, man tør gaa strengt i Rette med Regjeringen for. Opstaar der engang en saadan Paastand, saa er i Virkeligheden den sikreste Vei til at faa den prøvet den, at alle Parter anvende, hver for sig, deres formelle forfatningsmæssige Rettigheder til den yderste Grændse. Det vil da hurtig vise sig, om hele denne Statstheori har været forfatningsmæssig eller ikke. Det maa
325 dog hurtig komme til et Punkt, hvor en af Parterne ikke kan komme videre ved Anvendelsen af sine forfatningsmæssige Rettigheder. Man kan nu sige om Folkethingets Politik, hvad man vil, man kan være en Tilhænger eller Modstander af den Politik, som Folkethiriget har benyttet, det har endnu aldrig Nogen kunnet paastaa, at Folkethiriget i noget Punkt er gaaet ud over sine
330 formelle grundlovmæssige Rettigheder. Det har ikke gjort Andet end anvende sit Veto, og dette Veto har Folkethinget med lige saa fuld Ret som de to andre Faktorer. Dersom Kongen nægter sit Samtykke til en Lov uden at give Grunde, ere vi pligtige til at bøje os for dette
335 Veto, Kongen har, da der ikke i Forfatningen er sat nogen Betingelse for Kongens Ret.

Men akkurat den samme Ret har Folkethinget. Folkethinget er Eneherre over Grundene til Anvendelse af sit Veto og anvender nu denne Ret. Anderledes stiller det sig med Regjeringen. Da Regjeringen naaede i Fjor, var den kommet
340 saa vidt, at den havde faaet Øinene op for, at med lovlige Midler kom den ikke

videre. Da var Prøven gjort, da stod det fast, at en Regjering her ikke kan regjere lovligt medmindre den skaffer sig Folkethingets Tillid, eller i hvert Fald Folkethingets Ja. Det havde da været Regjeringens Pligt at gaa, og hvis den
345 havde gjort det, tror jeg, at Ingen vilde have givet denne Regjering et haardere Eftermæle, end den fortjente. Jeg tror, at Alle vilde have erkjendt, at Regjeringen har prøvet at sætte Anskuelser igjennem, som den ansaa for rigtige; da den saa, at Grændsen var Lov og Ret, veg den af Veien, det vilde man have anerkjendt. Men den Gang Regjeringen saa, at den ikke kunde sætte sin Politik igjennem
350 paa lovlig Maade, gik den i Vinter en anden Vei. Den blev, men den satte sin Magt over den grundlovmæssige Ret her i Landet. Alle de Forsøg, der ere gjorte paa at undskylde det bagefter, kan og vil jeg ikke tillægge nogen Vægt. Jeg vil neppe en Gang fremdrage dem her; jeg tror, de ere saa gjennemsigtige, at Ingen tillægger dem nogen som helst Betydning. Den Maade, hvorpaa
355 Fortolkningerne have afløst hinanden i den senere Tid, maa ogsaa tydelig nok vise, at nu er vi langt udenfor det Omraade, hvor man argumenterer længer. Naar man gjør saadanne Fortolkninger gjældende, som der er gjort gjældende her i de sidste 10 Aar, tror jeg, at Enhver, der vil se uhildet paa Tingene, vil være fuldkomment paa det Rene med, at det, man søger, er ikke Grundlovens
360 Mening, men hvorledes man bedst kan slippe fra den.

Nei, hvad der er skeet sidste Vinter, er i for frisk Minde: hvorledes Regjeringen forelagde en Finanslov, som den ikke havde noget som helst Haab om at kunne sætte igjennem efter de Valg, der havde fundet Sted. Den Maade, hvorpaa
365 Regjeringen forstyrrede eller tilintetgjorde ethvert Haab om Tilveiebringelsen af en midlertidig Finantslov, haade ved sit Forslag og ganske særlig ved den Maade, hvorpaa den stillede sig til Landstingets Nægtelse af at forhandle saadanne Love med Folkethinget, og endelig hele Regjeringens Holdning i Fællesudvalget er af den Natur, at jeg betragter det som Noget, om hvilket vi, alle voxne
370 Mennesker i det Mindste, ere enige i at sige eller indrømme, at, hvad Regjeringen her har gjort, er ikke tilfældigt, men forberedt. Jeg ønsker ikke at bruge noget stærkere Udtryk, idet jeg er mig meget vel bevidst, at ved at beskylde Regjeringen for forberedt Grundlovsbrud har jeg derigjennem rettet en Beskyldning mod Regjeringen, der klinger ti Gange haardere ude i Landet, end
375 den lyder her i Salen. Det tror jeg, det er jeg vis paa, og jeg ønsker ikke at, gjøre Beskyldningerne stærkere, end det er nødvendigt, men i Sandhedens Interesse er det absolut nødvendigt, at vi her i Thinget tale rent ud, og at vi ikke spille Komedie for hverandre og lade, som om her var Noget, der var sket tilfældigt, som vi dog Alle ere enige om var forberedt. Det var forberedt, thi det var, den

eneste Maade, hvorpaa den Politik kunde gennemføres, hvis Maal maaske oprindelig var en Forstaaelse af Forfatningen, men hvis Maal ganske tydelig er bleven en udelukkende Hævdelse af egen Magt og ikke en Smule andet, Det er muligt, at Regjeringen gjør sig Illusioner, at den tror, at den ved at sætte Magten i Rettens Sted, ved at træde Folkethiriget under Fødder, at Regjeringen gjør sig den Illusion, at
385
deri paa den Maade kan føre Forholdene tilbage i grundlovmæssig Stand.

Men dette er en Illusion; og det af to Grunde. Det er en Illusion, thi
390 Regjeririgen bøier aldrig Folkethiriget paa den Maade, aldrig' nogensinde, og Regjeringen bøier heller ikke Vælgerne. Det .staar til Regjeringen at prøve det, Regjeringen kan prøve en Opløsning, det har den Ret til, og kan den faa Vælgerne til at desavouere det nuværende Flertal, nu vel, saa har Regjeringen jo Ret, men jeg er fuldstændig paa det Rene med, at det sker ikke. Men det er ogsaa
395 af en anden Grund en Illusion. Det er en Illusion, 'fordi man ikke ved at indføre Retskrænkelsen som Praxis i et Lands 'politiske Liv nogensinde naar forfatningsmæssige Tilstande; thi seirer Regjeringen, vil vor Forfatning være forandret i Retning af Ophævelse af Folkethingets Veto, og det vil føre til fortsat Absolutisme, men det fører aldrig tilbage til Grundloven. Derfor maa det være
400 Enhver klart -" og det er det ogsaa og bliver det hver Dag mere og mere - at vi staa her paa Skilleveien. Ville vi bevare Vor grundlovmæssige Ret, er der kun eet Middel, og det er: fortsat Modstand mod denne Regjering paa alle Omraader, og ville vi ikke det, ville vi ikke gjøre denne Modstand, nu vel, saa svigte vi ikke blot vor grundlovmæssige Ret, men saa afskaffe vi Grundloven i Danmark og
405 indføre Absolutismen. Her er ikke Tale om vor Opfattelse af Grundloven mere, her staar Grundloven paa den ene Side og Absolutismen paa den anden, slet intet Andet. Det er en fuldstændig Illusion, en Følge af vor Langsomhed for en Del i at bevæge os, naar vi endnu tale mellem Modstanderne om Aristokrati og Demokrati, Folkething og Landsting, Parlamentarisme og Ikke-
410 Parlamentarisme, Alt det er et for længe siden overvundet Standpunkt; det staar paa Modsætningen: Grundloven eller Absolutismen og ikke en Smule Andet eller Mere, men Absolutismen hverken kan eller skal Folkethiriget eller det danske Folk nogensinde gaa med til at indføre paa ny, ikke engang stiltiende. Det er derfor, at vi ogsaa med Hensyn til de Punkter paa Budgettet, som ikke af
415 reelle Grunde vilde være os imod, ere nødte til nu at nedlægge vort Votum.

Jeg rekapitulerer altsaa, hvad jeg har sagt, i følgende Ord: Folkethinget kan ikke, Oppositionen kan ikke forhandle denne Finanslov, fordi Regjeringen har

420 nægtet at forhandle med Folkethinget. Oppositionen kan ikke bevilge denne
Finanslov, fordi Oppositionen ikke kan bevilge Udgifter, der medføre
Underbalance paa Budgettet, og gaa med til alle de store ekstraordinære
Foranstaltninger navnlig paa Forsvarsvæsenets Omraade, som Regjeringen har
fremsat, og fordi Oppositionen ikke kan forsvare at bevilge denne Regjering en
425 eneste Øre i Skat, som den opkræver. I Overensstemmelse hermed slutter jeg,
idet jeg ikke paa egne Vegne, men paa Oppositionens Vegne anbefaler at nægte
dette Forslag Overgang til 2den Behandling.

Kilde

430 folketingstidende.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

435 Folketingstale, Politisk tale, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grev-ludvig-holstein-ledreborg-taler-paa-venstres-vegne-under-finanslovdebatten-i-folketinget>

440

445

450

455